

UNIVERZA V LJUBLJANI  
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**POSEBNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI REVIDIRANJA V  
SLOVENSKEM ZAVAROVALNIŠTVU**

Ljubljana, september 2010

BLAŽ KOGOVŠEK

### **IZJAVA**

Študent BLAŽ KOGOVŠEK izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom dr. MARKA HOČEVARJA, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne \_\_\_\_\_

Podpis: \_\_\_\_\_

# KAZALO

|                                                                          |           |
|--------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>UVOD .....</b>                                                        | <b>1</b>  |
| <b>1 ZAVAROVALNIŠTVO V SLOVENIJI .....</b>                               | <b>2</b>  |
| 1.1 Pojmi zavarovalništva .....                                          | 2         |
| 1.2 Dinamika razvoja zavarovalništva v Sloveniji .....                   | 3         |
| 1.3 Zakon o zavarovalništvu .....                                        | 4         |
| 1.3.1 Temeljna načela .....                                              | 4         |
| 1.3.2 Pregled vsebine .....                                              | 5         |
| 1.4 Zavarovanja .....                                                    | 6         |
| 1.4.1 Zavarovanja po odločanju .....                                     | 6         |
| 1.4.1.1 Obvezna zavarovanja .....                                        | 6         |
| 1.4.1.2 Prostovoljna zavarovanja .....                                   | 7         |
| 1.4.2 Zavarovanja po predmetu zavarovanja .....                          | 7         |
| 1.4.2.1 Osebna zavarovanja .....                                         | 7         |
| 1.4.2.2 Premoženska zavarovanja .....                                    | 8         |
| <b>2 REVIDIRANJE .....</b>                                               | <b>9</b>  |
| 2.1 Pojem revidiranja .....                                              | 9         |
| 2.2 Pravna podlaga revidiranja .....                                     | 9         |
| 2.3 Delitev revidiranja .....                                            | 10        |
| 2.3.1 Razvrstitev glede na predmet .....                                 | 10        |
| 2.3.2 Razvrstitev glede na revizijske organe, ki revizijo izvajajo ..... | 11        |
| 2.4 Faze revidiranja .....                                               | 11        |
| 2.4.1 Načrtovanje revizije .....                                         | 11        |
| 2.4.2 Izvedba revizijskega programa .....                                | 12        |
| 2.4.3 Revizijsko poročanje .....                                         | 12        |
| <b>3 REVIDIRANJE ZAVAROVALNIC .....</b>                                  | <b>13</b> |
| 3.1 Pravna podlaga revidiranja zavarovalnic .....                        | 13        |
| 3.2 Vloga Agencije za zavarovalni nadzor .....                           | 14        |
| 3.3 Specifične kategorije bilance zavarovalnice .....                    | 15        |
| 3.3.1 Minimalni kapital .....                                            | 16        |
| 3.3.2 Zajemčeni kapital .....                                            | 16        |
| 3.3.3 Kritno premoženje .....                                            | 16        |
| 3.3.3.1 Kritni sklad .....                                               | 18        |
| 3.3.4 Zavarovalno-tehnične rezervacije .....                             | 18        |
| 3.3.4.1 Rezervacije za prenosne premije .....                            | 19        |
| 3.3.4.2 Škodne rezervacije .....                                         | 19        |
| 3.3.4.3 Rezervacije za bonuse, popuste in storno .....                   | 19        |
| 3.3.4.4 Matematične rezervacije .....                                    | 19        |
| 3.3.4.5 Izravnalne rezervacije .....                                     | 20        |
| 3.3.4.6 Druge zavarovalno-tehnične rezervacije .....                     | 20        |

|                                                                                                                 |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>4 POSEBNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI REVIDIRANJA NA PRIMERU REZERVACIJ.....</b>                                   | <b>20</b> |
| 4.1 Posebnost revidiranja v zavarovalnicah: Zavarovalno-tehnične rezervacije .....                              | 20        |
| 4.2 Pomanjkljivost revidiranja v zavarovalnicah: Prirejanje poslovnega izida na podlagi škodnih rezervacij..... | 21        |
| 4.2.1 Rezervacije za nastale prijavljene škode .....                                                            | 21        |
| 4.2.2 Rezervacije za nastale neprijavljene škode .....                                                          | 22        |
| 4.2.3 Škodne rezervacije kot način prirejanja finančnega stanja v zavarovalnicah .....                          | 22        |
| <b>SKLEP .....</b>                                                                                              | <b>23</b> |
| <b>LITERATURA IN VIRI.....</b>                                                                                  | <b>24</b> |

# UVOD

Zavarovalniške družbe so pomemben del gospodarstva vsake urejene države. Njihova ključna funkcija je uravnoteženje gospodarske varnosti v državi. V zadnjih letih pa se predvsem zaradi vprašljivosti vzdržnosti pokojninskega sistema, vse več ljudi odloča za različne oblike življenjskih zavarovanj.

V diplomskem delu imam namen preučiti ter predstaviti posebnosti in pomanjkljivosti revidiranja v slovenskem zavarovalništvu. Izpostavil bom posebnosti, ki jih mora revizor, ki opravlja revidiranje v zavarovalnici, upoštevati pri svojem delu. Predstavil bom tudi posebnosti pri poročanju revizorja. Cilj diplomskega dela je prikazati, da so posebnosti, po katerih se zavarovalnice ločijo od drugih družb, dovolj velik razlog za posebno pozornost revizijskih služb ter ne nazadnje nadzornih državnih institucij, ki so zadolžene za učinkovit nadzor, ter da pomanjkljivosti pomembno vplivajo na učinkovitost tega sektorja.

Temeljna hipoteza diplomskega dela je, da posebnosti in pomanjkljivosti revidiranja v slovenskem zavarovalništvu pomembno vplivajo na učinkovitost tega sektorja.

V **prvem poglavju** bom pojasnil pojme v zavarovalništvu ter predstavil obravnavano dejavnost skozi različne oblike zavarovanj. Opisal bom tudi, kako se je zavarovalništvo v Sloveniji, razvijalo od samostojnosti naprej.

V **drugem poglavju** bom teoretično opredelil dejavnost revidiranja. Opredelil bom revidiranje glede na predmet revidiranja ter glede na organ revidiranja, ki revizijo izvaja. V zaključku poglavja bom predstavil posamezne faze, ki so temelj vsake revizije.

V **tretjem poglavju** bom apliciral dejavnost revidiranja na zavarovalniške družbe. Podrobneje bom predstavil specifične kategorije aktivne ter pasivne strani bilance, ki so značilne le za zavarovalniške družbe. Skozi to poglavje bom podrobneje predstavil tudi vlogo Agencije za zavarovalni nadzor.

V **četrtm poglavju** bom na dveh primerih prikazal posebnost ter pomanjkljivost revidiranja slovenskega zavarovalništva. Kot primer posebnosti revidiranja bom uporabil specifičnost zavarovalno-tehničnih rezervacij, pomanjkljivost revidiranja pa bom utemeljil na primeru izkoriščanja škodnih rezervacij za prirejanje poslovnega izida. Med priloge pa sem dodal tudi povzetek pridobljenih odgovorov s pomočjo intervjuja v notranjerevizijski službi Zavarovalnice Triglav d.d..

V diplomskem delu bom poleg induktivne metode (intervju), pretežno uporabil opisno (deskriptivno) metodo raziskovanja na osnovi pregleda domače in delno tudi tuje strokovne literature.

# 1 ZAVAROVALNIŠTVO V SLOVENIJI

## 1.1 Pojmi zavarovalništva

Na področju slovenske zavarovalniške literature najdemo več različnih opredelitev pojma zavarovanja oziroma zavarovalništva. Žnidarič (2004, str. 51) je mnenja, da je zavarovanje primarna vsebina delovanja zavarovalnice s katerim zagotavlja, da bo v primeru nastanka zavarovalnega primera ki je vnaprej določen v zavarovalni pogodbi, izplačala dogovorjeno odškodnino, oziroma da bo na kakšen drug način odpravila negativne posledice konkretnega primera.

Boncelj (1983, str. 17) opredeljuje zavarovanje kot ustvarjanje gospodarske varnosti z izravnanjem gospodarskih nevarnosti. Cilj zavarovanja je torej doseči gospodarsko varnost, sredstva za doseg tega cilja, pa je dejavnost izravnavanja gospodarskih nevarnosti. Avtor nadalje opredeli zavarovalništvo kot celotnost zavarovalnic, tako individualnega kot tudi socialnega zavarovanja nekega narodnega gospodarstva. Ključno pri tem je, da so med seboj organizacijsko povezani v sistem.

Z njim se večinoma strinja tudi Ivanjko (1999, str. 12), ki daje v svoji opredelitvi zavarovalništva večji poudarek na organe, ki se ukvarjajo z upravljanjem zavarovalne dejavnosti. Nadalje pravi, da pomembnost obravnavane problematike ni izključujoča, saj je potrebno obravnavati probleme tako najmanjših enot (zavarovalnica oz. druga družba, ki opravlja zavarovalno dejavnost) kot tudi makroekonomske vidike zavarovalniške dejavnosti.

Pogoj za uporabo zavarovalne storitve je sklenjena zavarovalna pogodba. Po svoji vsebini je definirana kot pogodba po pristopu (adhezijska pogodba). Sklenita jo zavarovalec ter zavarovatelj.

Zavarovalec je tista oseba, ki zavarovanje sklene, ob tem pa prevzema bodisi vlogo upravičenca do zavarovalnine, plačnika premije ali zavarovanca (nosilec nevarnosti). V pogodbi se zavezuje, da bo zavarovatelju plačal premijo. Zavarovatelj je po slovenskem pravu lahko zavarovalna delniška družba, družba za vzajemno zavarovanje ali zavarovalni pool. Zastopniki omenjenih zavarovateljev, ki dejansko sklepajo zavarovalne pogodbe so zavarovalni agenti, ki so bodisi zaposleni v zavarovalnici bodisi delujejo kot samostojni podjetniki. Zavarovatelj se v pogodbi zaveže, da bo zavarovancu oz. nekomu tretjemu v primeru nastanka škodnega dogodka izplačal zavarovalnino, določeno v pogodbi. V skoraj vseh primerih zavarovatelj izplača zavarovalnino, le v nekaterih pa izplača odškodnino oz. obveznosti poravna na drugačen način (Pavliha & Simoniti, 2007, str. 154-156).

V prvem odstavku 1. člena Zakona o zavarovalništvu (v nadaljevanju ZZavar) je zapisana definicija, ki zavarovalnico opredeljuje kot pravno osebo s sedežem v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju RS), ki je pridobila dovoljenje Agencije za zavarovalni nadzor (v nadaljevanju AZN) za opravljanje zavarovalnih poslov (Ur.l. RS, št. 109/2006-UPB2).

## 1.2 Dinamika razvoja zavarovalništva v Sloveniji

Še pred uradnim nastopom samostojnosti RS, je bil leta 1990 sprejet zvezni Zakon o temeljih sistema premoženjskega in osebnega zavarovanja. V tem zakonu je bilo določeno, da vse obstoječe zavarovalne posle opravljajo zavarovalne organizacije, in ne več zavarovalne skupnosti. Ustanoviteljski odbori so vodili vse dejavnosti preoblikovanja. V zakonu je bilo predvidenih pet tovrstnih organizacij:

- delniško zavarovalno družbo,
- javno zavarovalno družbo,
- družbo za vzajemno zavarovanje,
- lastno zavarovalno družbo ter
- mešano zavarovalno družbo.

Namen zakona je bil, da zavarovalna dejavnost postane tudi podjetniška dejavnost, v smislu ustvarjanja dobička z izvajanjem zavarovanj. S tem so bili postavljeni temelji za tržno gospodarjenje. Poleg te bistvene vsebine, pa je zakon opredeljeval pogoje za ustanavljanje omenjenih oblik zavarovalnic (pridobitev dovoljenja Zveznega ministrstva za finance), organe upravljanja, načine finančnega poslovanja, razloge za prenehanje zavarovalnice, obvezna zavarovanja ter oblike nadzora nad poslovanjem zavarovalniških družb.

V vseh naštetih oblikah zavarovalnic, so bili organi upravljanja:

- skupščina delničarjev (skupščina zavarovancev pri družbi za vzajemno zavarovanje),
- upravni odbor ter
- nadzorni odbor (statut je urejal upravljanje pri javnih zavarovalnicah)

Organ vodenja je predstavljal generalni direktor, ki je bil zadolžen za izvajanje sklepov skupščine in upravnega odbora.

Zakon je prinesel novost z uzakonitvijo notranjega nadziranja. Slabost ter razlog za nizko učinkovitost nadziranja je bil sistem, v katerem so bili pooblaščen aktuarji disciplinsko podrejeni generalnemu direktorju. A vendar je bilo v zakonu določeno, da v skrajnem primeru neupoštevanja aktuarskega mnenja, Zvezno ministrstvo za finance zavarovalnici odvzame dovoljenje za izvajanje zavarovalnih poslov.

Z zakonom je bilo uvedeno obvezno zavarovanje (Škufca, 2008, str. 248-250):

- potnikov v javnem prometu,
- odgovornosti lastnikov motornih vozil tretjim osebam ter
- odgovornosti lastnikov letal za storjene škode tretjim osebam.

Takratne slovenske zavarovalne družbe, ki so bile ustanovljene oz. preoblikovane so začele uradno poslovati 1. januarja 1991 (Škufca, 2008, str. 262).

Leta 1994 je bilo prelomno leto, saj je bil sprejet prvi slovenski zakon o zavarovalnicah. Uveljavljeni so bili pogoji poslovanja v zavarovalništvu, ki so bili v Evropski Uniji (v

nadaljevanju EU) že v veljavi. Izredno pomembna novost zakona je bila ustanovitev Urada za zavarovalni nadzor pri Ministrstvu za finance, ki je skrbel za nadziranje poslovanja zavarovalnic. Poleg tega je bil pristojen za izdajo dovoljenja za ustanovitev zavarovalnice. Kasneje se je izkazalo, da se zaradi pomanjkanja usposobljenega kadra ter prevelikega vpliva politike, nadzor ni izvajal korektno ter dosledno.

Zakon je dopustil ustanovitev le dveh pravno-organizacijski oblik zavarovalnice: zavarovalnico delniško družbo in vzajemno zavarovalnico. Družbo so sestavljali organi (Škufca, 2008, str. 268-270):

- skupščina (v delniški družbi so to delničarji, v vzajemni družbi pa člani),
- nadzorni svet ter
- uprava.

Ponovno reformo slovenskega zavarovalništva je leta 2000 prinesel nov ZZavar, katerega bom predstavil vsebinsko razčlenjenega. Urad za zavarovalni nadzor RS, je nasledila AZN. Cilj uvedbe zakona je bil na sistematičen način urediti sektor zavarovalništva v RS, poleg tega pa naj bi prevzeli pravni red EU. V času ko sta bila bančništvo ter trg vrednostnih papirjev že urejena, je bilo pomembno da je tudi zavarovalniški sektor urejen z enotnim finančnim pravom.

V mesecu pred vstopom Slovenije v EU, aprila 2004 je bil ZZavar popolnoma usklajen z pravnim redom EU. Ključno je bilo, da se je slovenski trg s tem odprl tujim vlagateljem ter konkurenci. Hkrati pa so lahko slovenske zavarovalnice pričele s prodajo zavarovalnih storitev v državah članicah EU. Poleg tega je Slovensko zavarovalno združenje postalo član Zveze evropskih zavarovalnih in pozavarovalnih združenj. (Pavliha & Simoniti, 2007, str. 65).

## **1.3 Zakon o zavarovalništvu**

Osrednji predpis zavarovalnega prava v RS je ZZavar. Sprejet je bil 27. januarja 2000, veljati pa je začel 3. marca istega leta.

### **1.3.1 Temeljna načela**

Zavarovalnice v RS morajo pri svojem delovanju upoštevati štiri načela, na katerih temelji ZZavar (Pavliha & Simoniti, 2007, str. 65-66):

#### **1. NAČELO PREGLEDNOSTI DELOVANJA ZAVAROVALNIŠTVA**

Izredno pomembno je, da ima vsak vlagatelj oz. potencialni zavarovanec, možnost dostopa do vseh podatkov o dejstvih in okoliščinah, ki so relevantne za sprejemanje njegovih odločitev o naložbah v zavarovalne storitve.

#### **2. NAČELO VARNEGA IN SKRBNEGA POSLOVANJA**

Obveznost vseh ponudnikov zavarovalnih storitev (zavarovalnic, pozavarovalnic, poolov, zavarovalnih zastopnikov in posrednikov) je, da storitve na področju zavarovalnih trgov



opravljajo v interesu zavarovancev ter v duhu prepričanja, da je najpomembnejši potrošnik in sicer s skrbnostjo strokovnjaka na svojem področju.

### 3. NAČELO OBVLADOVANJA TVEGANJ

Zaradi izjemnega pomena zavarovalništva z narodnogospodarskega vidika in zaradi dolgoročnosti varčevanja, ki je značilna za naložbe v življenjske zavarovalne storitve, je izjemno pomembno, da je zavarovalnica ves čas sposobna izpolniti vse obveznosti. To še posebej velja za tiste, ki izhajajo iz sklenjenih zavarovalnih pogodb. Zjamčena sposobnost poplačila obveznosti s strani zavarovalnice, je »alfa in omega« zavarovančevega zaupanja v zavarovanje.

### 4. NAČELO NADZORA

Nadzor nad osebami ki se ukvarjajo z zavarovalništvom, mora opravljati nadzorni organ, ki potrebuje za večjo učinkovitost ustrezne pristojnosti. Te mu omogočajo opravljanje nadzora z namenom zagotavljanja stabilnosti in zanesljivega delovanja zavarovalništva, kakor tudi zaupanja vlagateljev (potencialnih zavarovancev) v zavarovalni trg. Na podlagi ZZavar, je bila ustanovljena AZN. Avtorja sta mnenja, da bi v prihodnosti veljalo razmisliti o uvedbi samostojnega in neodvisnega organa (npr. Agencija za nadzor finančnih organizacij), katerega naloga bi bila opravljanje enotnega nadzora nad vsemi finančnimi ustanovami. V tej smeri je bil leta 2007 sprejet Pravilnik o medsebojnem sodelovanju nadzornih organov, s katerim je bila ustanovljena komisija, ki jo sestavljajo viceguverner Banke Slovenije oziroma direktor oddelka za bančni nadzor Banke Slovenije, direktor AZN in direktor Agencije za trg vrednostnih papirjev.

#### 1.3.2 Pregled vsebine

Zakon o zavarovalništvu je zapisan v 21 poglavjih. Trenutno (na dan 30.8. 2010) obsega 362 členov.

Razdeljen je smiselno po posameznih poglavjih (ZZavar (Ur.l. RS, št. 109/2006-UPB2)):

- *splošne določbe* (1. do 11. člen),
- *statusne določbe* (13. do 64. člen),
- *opravljanje zavarovalnih poslov* (65. do 99. člen),
- *sodelovanje z nadzornimi organi in organi Evropskih skupnosti* (100. do 103. člen),
- *obvladovanje tveganj* (104. do 142. člen),
- *nadzor nad zavarovalniško skupino* (143. do 151. člen),
- *varovanje zaupnih podatkov* (152. do 154. člen),
- *poslovne knjige in letno poročilo* (155. do 160. člen),
- *notranja revizija* (161. do 166. člen),
- *revidiranje* (167. do 171. člen),
- *nadzor nad zavarovalnicami* (172. do 198. člen),

- *stečaj* (199. do 214. člen),
- *zavarovalni zastopniki in posredniki* (215. do 243. člen),
- *nadzor nad drugimi osebami* (244. do 245. člen),
- *Agencija za zavarovalni nadzor* (246. do 265. člen),
- *postopek odločanja agencije za zavarovalni nadzor v posamičnih zadevah* (266. do 331. člen),
- *zavarovalni in pozavarovalni pooli* (332. člen),
- *Slovensko zavarovalno združenje* (333. člen),
- *pravo, ki se uporabi za zavarovalno pogodbo* (334. do 340. člen),
- *kazenske določbe* (341. do 351. člen),
- *prehodne in končne določbe* (352. do 364. člen).

## **1.4 Zavarovanja**

Trenutno ZZavar opredeljuje 24 zavarovalnih vrst. Vanj ni vključeno obvezno socialno zavarovanje, ki ga opredeljuje poseben zakon. Vrste bom pojasnil s splošnima delitvama, po odločanju ter glede na predmet zavarovanja.

### **1.4.1 Zavarovanja po odločanju**

#### **1.4.1.1 Obvezna zavarovanja**

Zaradi vedno bolj dinamičnega okolja, v katerem živimo se moramo sprijazniti s potencialnimi nevarnostmi, ki nam pretijo vsakodnevno. Predvsem zaradi razloga nastanka ogromnih škod, ki so bodisi materialne bodisi nematerialne narave, so določena zavarovanja obvezna po zakonu. V primeru nezavarovanja, bi imeli določeni posamezniki izredno težko nalogo izplačati škodo upravičencem (Žnidarič, 2004, str. 130-131). Pri obveznih zavarovanjih pa obstaja tendenca, da se zavarovalci ne vedejo preventivno, saj se preveč zanašajo na zavarovanje.

Obvezna zavarovanja glede na nastanek ločimo na deklarativna in konstitutivna. Razlika med tema dvema vrstama je v možnosti svobodne odločitve o sklenitvi zavarovanja, oziroma v izključitvi možnosti odločanja s strani zavarovalnega kandidata. Primer deklarativnega obveznega zavarovanja je zavarovanje avtomobilske odgovornosti. Kandidat se svobodno odloči ali bo zavarovanje sklenil ali ne. Ključno sporočilo pri tem je, da mora kandidat za pridobitev veljavnega prometnega dovoljenja ter registracijo vozila, obvezno skleniti zavarovati avtomobilsko odgovornost. Na drugi strani je dober primer konstitutivnega obveznega zavarovanja npr. zavarovanje v javnem prometu. S tem ko posameznik plača prevoz, sklene prevozno razmerje s prevoznikom ter za čas vožnje, avtomatično pridobi pravico do nezgodnega zavarovanja. (Pavliha & Simoniti, 2007, str. 210)

Pavliha in Simoniti (2007, str. 212) obvezna (individualna) zavarovanja v Sloveniji razdelita na pet skupin:

- obvezna zavarovanja v prometu,
- obvezna zavarovanja poklicne odgovornosti,
- obvezno kreditno zavarovanje organizatorjev potovanj,
- obvezna ekološka zavarovanja,
- obvezna nezgodna in življenjska zavarovanja (razen obveznih nezgodnih zavarovanj v prometu).

#### ***1.4.1.2 Prostovoljna zavarovanja***

Nasprotje obvezni pa je prostovoljna oblika zavarovanja. Tovrstna zavarovanja z zavarovalno družbo, fizična oz. pravna oseba sklene prostovoljno. Pomembno je da zavarovalec sam presodi, ali je tveganje za objekt ki je predmet zavarovanja tako visoko, da je smiselno skleniti zavarovanje. Poleg tega kandidat sodeluje pri usklajevanju zavarovalnega razmerja, kjer se določajo vrste zavarovalnega kritja (Žnidarič, 2004, str. 148).

### **1.4.2 Zavarovanja po predmetu zavarovanja**

#### ***1.4.2.1 Osebna zavarovanja***

Pri osebnih zavarovanjih je objekt zavarovanja oseba in njeno zdravje. Zatorej se zavarovalna pogodba v svoji vsebini, loči od drugih pogodb o zavarovanju. K zavarovanjem, ki vsebujejo elemente osebnih zavarovanj, štejemo (Ojsteršek, 2005, str. 107):

- življenjska zavarovanja,
- pokojninska zavarovanja ter
- nezgodna zavarovanja.

Kljub temu da Obligacijski zakonik (Ur.l. RS, št. 97/2007-UPB1) v 966. členu določa da so nezgodna zavarovanja del osebnih zavarovanj, je potrebno opozoriti da zavarovalnice matematičnih rezervacij za tovrstna zavarovanja ne oblikujejo. Razlog je v vsebini, ki je precej podobna premoženjskim zavarovanjem. Tako ZZavar (Ur.l. RS, št. 109/2006-UPB2, 9/2007, 102/2007, 69/2008, 19/2009, 49/2009) v 2. členu nezgodna zavarovanja uvršča v skupino premoženjskih zavarovanj, pojma osebna zavarovanja pa niti ne pozna. Osebne oblike so v skupini življenjskih zavarovanj znotraj katerih pa opredeli:

- življenjska zavarovanja v ožjem pomenu (vključujejo tudi prostovoljno pokojninsko ter invalidsko zavarovanje),
- zavarovanje za primer poroke oziroma rojstva,
- življenjsko zavarovanje, vezano na enote investicijskih skladov,
- tontine,
- zavarovanje s kapitalizacijo izplačil ter
- zavarovanje izpada dohodkov zaradi nezgode ali bolezni.

V to skupino bi lahko zaradi elementov osebnega zavarovanja, dodali tudi prostovoljno zdravstveno zavarovanje, ki ga sicer ureja Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju.

Pri življenjskih zavarovanjih pa se morata stranki dogovoriti o zavarovalni vsoti, ki jo mora zavarovatelj izplačati zavarovalcu. Navedena mora biti v polici, ki mora vsebovati še (Pavliha & Simoniti, 2007, str. 186):

- podatke o pogodbenih strankah,
- podatke o zavarovani osebi,
- riziko, ki je krit s zavarovanjem,
- dogodek ali rok, od katerega je odvisen nastanek pravice do izplačila vsote,
- trajanje zavarovanja in doba kritja,
- višino premije,
- datum izdaje police ter
- podpise pogodbenih strank.

#### ***1.4.2.2 Premoženjska zavarovanja***

Druga zavarovalna skupina, ki jo opredeljuje ZZavar, so premoženjska zavarovanja. V 2. členu opredeljuje osem podskupin:

- nezgodna in zdravstvena zavarovanja,
- zavarovanja vozil,
- pomorska in transportna zavarovanja,
- zavarovanje zrakoplovov ter drugih letalnih naprav,
- požarna in druga škodna zavarovanja,
- zavarovanja odgovornosti,
- kreditna in kavcijska zavarovanja ter
- škodna in nezgodna zavarovanja.

Pri premoženjskih zavarovanjih se uporablja več načinov določitve dejanske obveznosti, ki jo je dolžna poravnati zavarovalnica. Podzavarovanje je postopek zmanjšanja zavarovalnine, če se ugotovi da je bila vrednost zavarovane stvari na prvi dan zavarovalne dobe, večja od zavarovalne vsote. Nadzavarovanje je postopek z obratnim učinkom. Posebnost teh zavarovanj je tudi možnost večkratnega zavarovanja, dvojnega zavarovanja ter sozavarovanja. Pri večkratnem zavarovanju seštevek zavarovalnih vsot ne sme presegati vrednosti zavarovane stvari. Zavarovalec sklone zavarovanje pri vsaj dveh zavarovalnicah, sam pa določi kakšen delež tveganja bo prevzela posamezna zavarovalnica. Dvojno zavarovanje pa dopušča, da skupna zavarovalna vsota presega vrednost zavarovane stvari. Tudi pri tej obliki sta udeleženi vsaj dve zavarovalnici. Sozavarovanje je v svojem bistvu zelo podobno večkratnemu zavarovanju. Ključna razlika je v določitvi deleža odgovornosti posamezne zavarovalnice, ki jo vse udeležene zavarovalnice določijo z izrecnim sporazumom. Orodje, ki zavarovalca sili v skrbnost ravnanja zavarovane stvari, pa je franšiza. Odbitna franšiza določa znesek ali odstotek od zavarovalne vsote, za katerega zavarovatelj ne odgovarja. Pri drugi, integralni franšizi, pa se prav tako določi znesek ali odstotek od zavarovalne vsote, ki pa ga zavarovatelj mora poravnati, če je vrednost škode višja kot dogovorjen znesek oziroma odstotek. Torej velja, da je odbitna franšiza za zmanjšanje tveganja goljufij primernejša od integralne (Pavliha & Simoniti, 2007, str. 171-180).

## **2 REVIDIRANJE**

### **2.1 Pojem revidiranja**

Definicija revidiranja zajema več besednih zvez in fraz. Da do revidiranja lahko pride, mora obstajati informacija v preverljivi obliki ter določeni standardi s katerimi revizor ovrednoti samo informacijo. Sama informacija lahko obsega več oblik. Revizorji zato rutinsko opravljajo pregled nad merljivimi informacijami kar vključuje npr. finančne in poslovne izide družb ter davčne oddaje odmere davka posameznikov. Vseeno pa revizorji lahko revidirajo tudi bolj subjektivne informacije, kot npr. učinkovitost računalniških sistemov ter proizvodnih procesov (Elder, Beasley, & Arens, 2010, str. 4).

Dokaz razvidnosti je kakršnakoli informacija, ki jo revizorji uporabijo z namenom določitve skladnosti informacije ki jo revidirajo, in je kot taka določena z ustaljenimi kriteriji. Tako dokazi razvidnosti vključujejo več oblik, kot npr.:

- elektronske in dokumentarne podatke o transakcijah,
- pisana komunikacija z zunanjimi poslovnimi partnerji,
- opažanja revizorjev ter
- ustna pričevanja o klientih revidiranja.

Da revizor zadosti namenu revidiranja, mora pridobiti zadostno kvaliteto in količino dokazov razvidnosti. Določiti mora tip in vrednost dokazne razvidnosti, potrebne za vrednotenje ali se sklada z ustaljenimi kriteriji.

Revizor mora biti dovolj kvalificiran, da razume uporabljene kriterije in dovolj kompetenten, da pozna oblike in vrednost dokaznih razvidnosti z namenom doseganja pravilnega sklepa, po pregledu celotne revidirane dokumentacije.

Po drugi strani mora revizor stremeti k visokemu nivoju neodvisnosti, saj le s tem zagotavlja in upravičuje zaupanje uporabnikov njegovih sklepov. Zato se revizorjem, ki poročajo o skladnosti družbenih finančnih poročil, po navadi pravi »neodvisni revizorji«.

Zadnja faza revidiranja je poročilo, ki odraža revizorsko mnenje uporabnikom končnega poročila. Ne glede na razliko med poročili, mora vsako vsebovati informacijo o stopnji ustreznosti usklajevanja revidiranih podatkov s splošno ustaljenimi kriteriji in standardi (Elder et al., 2010, str. 5).

### **2.2 Pravna podlaga revidiranja**

Zakon o revidiranju (Ur. l. RS, št. 65/2008-ZRev-2, v nadaljevanju ZRev-2) ter Zakon o gospodarskih družbah (Ur.l. RS, št. 65/2009-UPB3, v nadaljevanju ZGD-1) sta primarni pravni podlagi, ki urejata delo revizorjev. ZRev-2 podrobno določa dejavnost revidiranja ter strokovna področja, ki so z revidiranjem povezana. Poleg tega pa je v njem urejen tudi nadzor nad revidiranjem in ocenjevanjem vrednosti ter delovanje Slovenskega inštituta za revizijo in Agencije za javni nadzor nad revidiranjem.

ZRev-2 v 3. členu določa, da morajo revizorji upoštevati temeljna revizijska načela ter druga pravila revidiranja, ki jih sprejema Slovenski inštitut za revizijo. Ker je RS članica EU, pa je potrebno pri opravljanju posameznih postopkov ter izvajanju nalog, upoštevati mednarodne standarde revidiranja (v nadaljevanju MSR) in mednarodna stališča o revidiranju, ki jih pri Mednarodnem združenju računovodij sprejema Mednarodni odbor za pravila revidiranja.

Mednarodne objave s področja revidiranja, dajanja zagotovil in etike, pa so zbrani v priročniku IFAC (International Federation of Accountants) (Slovenski inštitut za revizijo, 2010).

## **2.3 Delitev revidiranja**

Področja revizijske dejavnosti bom na kratko predstavil ob razdelitvi revidiranja, glede na predmet revidiranja ter glede na revizijske organe, ki revizijo izvajajo.

### **2.3.1 Razvrstitev glede na predmet**

#### **1. REVIDIRANJE RAČUNOVODSKIH IZKAZOV**

Revidiranje računovodskih izkazov podjetja, lahko opredelimo kot kasnejše presojanje poštenosti in resničnosti navedb v letni bilanci stanja, izkazu uspeha, izkazu finančnih tokov ter verodostojnosti drugih poročil v zaključnem računu podjetja (Horvat, 2008, str. 58).

#### **2. REVIDIRANJE SKLADNOSTI S PREDPISI**

Je oblika dejavnosti revidiranja, katere naloga je da presodi, ali so spoštovani zakoni, drugi državni predpisi, notranji pravilniki ter strokovne norme. Davčno revidiranje je posebna vrsta revidiranja skladnosti s predpisi, katerega cilj je proučiti, ali so bili davki obračunani pravilno in plačani v skladu z zakoni in njihovimi pojasnili.

(Turk, 2000, str. 57, 645)

#### **3. REVIDIRANJE POSLOVANJA**

Pri revidiranju poslovanja revizor usmeri svojo pozornost v revidiranje smotrnosti, uspešnosti ter učinkovitosti poslovanja. Sestavni del te vrste revidiranja pa je tudi proučevanje poslovanja, ki se nanaša na vsa temeljna področja poslovnih, odločevalnih in informacijskih nalog (Turk, 2000, str. 644). Ker se zaradi razvoja tehnike in tehnologije uporaba informacijske tehnologije povečuje, se povečuje tudi pomen revidiranja informacijskih sistemov. Poleg revidiranja upravičenosti kontrol ter njihovega izvajanja v informacijskem sistemu, obsega tudi razvijanje in izvajanje posameznih procesov sistema, ter revidiranje informacijskega središča. Cilj je oceniti

zanesljivost informacijskega sistema, ter predvideti možne nevarnosti v prihodnosti (Odar, 2005).

### **2.3.2 Razvrstitev glede na revizijske organe, ki revizijo izvajajo**

#### **1. ZUNANJE REVIDIRANJE**

Zunanje revidiranje je posebna gospodarska dejavnost oziroma opravilo gospodarskih veščakov, ki po naročilu lastnikov, vrhovnih poslovodnikov ali drugih preizkušajo in ocenjujejo pravilnost in resničnost sporočil, postopkov, stanj in drugih dejstev v podjetjih ali drugih poslovnih osebah. Zunanjo revizijo izvajajo strokovno usposobljeni posamezniki v obliki prostega poklica ali za to ustanovijo revizijsko družbo (Koletnik, 2009, str. 9).

#### **2. NOTRANJE REVIDIRANJE**

Notranje revidiranje je dejavnost v gospodarski družbi, ki vstopa v njen sistemski okvir. Cilj notranje revizije je zagotavljanje pravilnosti podatkov, ki vstopajo v sistem družbe in ki so v njem obravnavani, ter pravilnost podatkov ki iz sistema izstopajo. Pomembno vlogo pa ima tudi pri zagotavljanju zanesljivosti in popolnosti informacij, ki so potrebne pri odločanju o upravljanju sistema (Turk & Cvetkovič, 1995, str. 26)

#### **3. DRŽAVNO REVIDIRANJE**

Državno revidiranje izvajajo na državne organe vezani revizorji, kot davčno ali proračunsko revidiranje. Namen je proučiti namenskost uporabe proračunskih in drugih državnih sredstev v skladu s predpisi. Je kombinacija revidiranja skladnosti s predpisi in revidiranja računovodskih izkazov, ukvarja pa se tudi s proučevanjem uspešnosti ter učinkovitosti porabe državnih sredstev, zato ima tudi naravo revidiranja poslovanja. Organizacijsko je praviloma vezano na parlament, ker revidira vse uporabnike proračunskih in drugih državnih sredstev, vključno z organi državne uprave. V Sloveniji izvaja državno revizijo Računsko sodišče (Turk, 2000, str. 108, 644).

## **2.4 Faze revidiranja**

Ne glede na vrsto revizije, so si faze revidiranja med seboj zelo podobne. Tri temeljna področja zunanje revizijske aktivnosti lahko v splošnem opredelimo kot: načrtovanje revizije, izvedbo revizijskega programa in revizijsko poročanje. Če gre za izvajanje zunanje revizije morata revizijska družba ter revidiranec, skleniti pogodbo o revidiranju v skladu s 47. členom ZRev-2. V 45. členu istega zakona pa je določeno v katerih družbah revizor ne sme opravljati revizije.

### **2.4.1 Načrtovanje revizije**

Pri načrtovanju revizije se oblikuje revizijska skupina, ki se mora obvezno seznaniti s poslovanjem družbe oz. pri notranji reviziji z organizacijo, pooblastili ter pristojnostmi obravnavanega področja. Skupina mora razumeti ureditev računovodstva. Pri načrtovanju je pomembno, da pregledajo zakonodajo, opravijo pregled internih aktov ter izdelajo vprašalnik. Časovno določijo, koliko dni bodo potrebovali za načrtovanje pregleda, izvedbo posla ter

pripravo poročila. Nato skupina oceni tveganja ter pomembnost na nivoju posamezne postavke. Na podlagi ocenjenih tveganj, določitve pomembnosti ter zastavljenih ciljev skupina določi vrsto, obseg ter čas, ki je potreben za izvedbo revizijskih postopkov. O zadevah kjer potrebujejo mnenje strokovnjaka, se usklajujejo z veščaki. Ob koncu revizijskega načrtovanja pa se mora revizijska skupina seznaniti tudi z drugimi pomembnimi zadevami. (Zavarovalnica Triglav d.d., 2008 & MSR 300). Med te štejemo hipoteke družbe, povezane osebe, ostale zastavne pravice, tožbe v teku ter potencialne tožbe (MSR 550, 570).

#### **2.4.2 Izvedba revizijskega programa**

Revizor potrebuje za smiselne in razumljive sklepe, zanesljive in trdne revizijske dokaze. Pridobiva jih s pomočjo splošno uveljavljenih revizijskih metod. Med te spadajo zlasti pregledovanje, izračunavanje, primerjanje, opazovanje, poizvedovanje, preverjanje in analitično preiskovanje ter tehnike, kot so izdelovanje shem potekov procesov in dokumentov, razgovori in statistično oziroma nestatistično vzorčenje. Zbrane informacije primerja s primerljivimi iz prejšnjih obdobj ali pa s panožnimi informacijami (MSR 500, 530).

V dejavnosti revidiranja računovodskih izkazov mora revizor preveriti obstoj, popolnost ter vrednotenje in razporeditev sredstev, dolgov ter lastniškega kapitala (MSR 500).

Zaradi večje revizorjeve kredibilnosti je pomembno, da malo pred datumom svojega poročanja, od posloводства prejme pisno predstavitev, katere namen je da pridobi pisno zagotovilo, da posloводство verjame, da so izpolnili odgovornost za pripravo računovodskih izkazov ter popolnost informacij (MSR 580).

V skladu s 37. členom ZRev-2, ima revizor pri izvedbi revizijskega programa, v razmerju do revidiranja pravico do:

- vpogleda v vse poslovne knjige, spise in računalniške zapise ter drugo dokumentacijo,
- zahteve do vseh pojasnil in dokazil, ki so potrebna za skrben pregled postopkov,
- posredovanja zahtevanih podatkov in informacij,
- dostopa do vseh prostorov,
- uporabe strojne ter programske opreme ter
- razgovora z strokovnimi delavci, ki sodelujejo v procesih, ki so predmet revidiranja.

#### **2.4.3 Revizijsko poročanje**

V splošnem je revizijsko poročilo pisni elaborat, v katerem revizor poda ugotovitve o dokončani reviziji (Turk, 2000, str. 649).

V 40. Členu ZRev-2, je jasno opredeljena vsebina revizorjevega poročila, ki zadeva revidiranje računovodskih izkazov. Nekoliko drugačna vsebina pa mora biti zajeta v revizorjevem poročilu o notranji reviziji. Vsebovati mora:

- podlago za revizijo, izvajalce revizije, čas in kraj izvajanja,
- povzetek ugotovitev,
- področje revizije (cilj in obseg, metode),
- ugotovitve in priporočila (opis, vpliv na tveganje, priporočila),



- podpis.

V poročilu mora biti določen rok za uresničenje danih priporočil, katerih uresničevanje mora spremljati revizor.

Posebno poglavje poročila pa predstavlja mnenje pooblaščenega revizorja. Obsegati mora oceno o stopnji resničnosti in poštenosti računovodskih izkazov. Za bolj jasno opredelitev mnenja v poročilu, se uporablja poenoteno besedilo za posamezno vrsto mnenja. Revizor ima naslednje možnosti, ko se odloči kakšno mnenje bo izrazil:

- pritrdilno mnenje (pozitivno mnenje)
- mnenje s pridržki,
- odklonilno mnenje (negativno mnenje) ali pa
- mnenje zavrne.

S pozitivnim mnenjem revizor oceni, da računovodski izkazi resnično in pošteno prikazujejo finančno stanje in poslovni izid oz. da so področja katera je revidiral, v veliki meri urejena po predpisih oziroma standardih. Z mnenjem s pridržki revizor izrazi pridržke, glede resničnosti in poštenosti prikazovanja posameznih kategorij v računovodskih izkazih. Z negativnim mnenjem revizor oceni, da računovodski izkazi niso resnični in pošteni oz. da področja, katera je revidiral niso v skladu s predpisi oziroma standardi (41. Člen, ZRev-2).

Pooblaščen revizor mnenje zavrne, če pogoji naštetih v 37. členu ZRev-2 niso izpolnjeni ali zaradi kateregakoli drugega razloga ni dovolj podlag, da bi pooblaščen revizor lahko zanesljivo ocenil resničnost in poštenost računovodskih izkazov. Revizor mora, razen v primeru pozitivnega mnenja, svoje mnenje tudi obrazložiti (41. člen, ZRev-2).

### **3 REVIDIRANJE ZAVAROVALNIC**

Za področje javnih družb, ki z vrednostnimi papirji kotirajo na organiziranih trgih (med katerimi so tudi zavarovalniške družbe), je državni zbor s sprejetjem zakonodaje, posebej uredil zahtevo po obvezni reviziji z urejenim sistemom nadzora kakovosti revizorjev in revizijskih družb. Glavna razloga za strogo zakonodajo sta velika koncentracija kapitala ter skrb za uporabnike storitev. Omeniti je potrebno, da se zakonodajalec v dobršni meri naslanja na sistem samoregulacije, kar obsega priznavanje standardov mednarodnih združenj kot ustreznih (Hočevvar, 2009).

Tudi pri revidiranju zavarovalnic mora revizor upoštevati vso splošno zakonodajo, ki velja za vse revizorje. Zaradi svojevrstnosti zavarovalniške dejavnosti, je na tem področju zakonodaja bolj specifična.

#### **3.1 Pravna podlaga revidiranja zavarovalnic**

V 54. členu ZGD-1 določa, da morajo zavarovalnice računovodska poročila sestavljati v skladu z mednarodnimi standardi računovodskega poročanja. Prvič je bilo to obvezno v poslovnem letu

2007. AZN je na podlagi ZZavar ter ZGD-1, izdal Sklep o podrobnejši obliki in najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila zavarovalnice (Ur.l. RS, št. 6/01, 108/2001, 129/2003, 118/2007) Po zadnji spremembi oz. dopolnitvi sklepa, 2. člen določa da mora revizijski pregled obsegati revidiranje letnega poročila in konsolidiranega letnega poročila ter sestavo revizorjevega poročila, v skladu s 170. členom (ZZavar). Revizor mora pregledovati ter poročati predvsem o:

- bilanci stanja,
- izkazu poslovnega izida,
- izkazu denarnih tokov,
- izkazu gibanja kapitala,
- stanju in spremembah zavarovalno-tehničnih rezervacij,
- stanju in strukturi naložb kritnega premoženja,
- stanju in strukturi kritnih skladov, ki jih upravlja zavarovalnica,
- izpolnjevanju pravil o obvladovanju tveganj,
- delovanju notranje revizije,
- načinu vodenja poslovnih knjig,
- kvaliteti informacijskega sistema v zavarovalnici,
- pravilnosti in popolnosti obvestil in poročil AZN-ju,
- vrednotenju bilančnih in zunajbilančnih postavk ter o računovodskih politikah.

Revizor mora poleg delov poročila ki jih predpisuje ZRev-2, v končno poročilo vključiti tudi poročilo o vsaki posamezni, zgoraj navedeni postavki. Po zadnji spremembi oz. dopolnitvi obravnavanega sklepa (Ur.l. RS, št. 118/2007), mora revizor oblikovati tudi poročilo o ustreznosti metode porazdelitve prihodkov in odhodkov na vsako od zavarovalnih skupin.

V nadaljevanju tega sklepa vsak posamezen člen določa vsebino vsakega posameznega poročila. S posebej opredeljenimi vsebinskimi točkami, je določena vsebina obravnave zavarovalno-tehničnih rezervacij, kritnega premoženja, kritnih skladov, obvladovanja tveganj ter delovanja notranje revizije v zavarovalnici.

Revizorju mora biti omogočen dostop do vse potrebne dokumentacije ter vpogled v poslovne knjige, spise ter računalniške spise. Poleg tega ima pravico dostopa do vseh poslovnih prostorov zavarovalnice.

### **3.2 Vloga Agencije za zavarovalni nadzor**

AZN je pri izvrševanju svojih nalog in pristojnosti neodvisna in samostojna. Je naslednica Urada za zavarovalni nadzor RS in je pričela z delom 1. Junija 2000. Glavne naloge AZN obsegajo (Štiblar & Šramel, 2008, str. 99):

- izdajanje podzakonskih aktov,
- zagotavljanje, da je obseg razpoložljivega kapitala v zavarovalnicah nad zakonsko določeno ravni, da ne bi prišlo do nesolventnosti,
- podeljevanje licence kandidatom za člane uprave zavarovalnice,

- izvajanje celovitega nadzora nad poslovanjem zavarovalnic ter
- sodelovanje z nadzornimi institucijami v drugih državah EU.

V skladu s 178. členom ZZavar, ima AZN pravico izvršiti naslednjih šest ukrepov nadzora:

- odreditev odprave kršitev,
- odreditev dodatnih ukrepov,
- odvzem dovoljenja,
- oblikovanje izredne uprave,
- prisilna likvidacija zavarovalnice ter
- odločanje o razlogih za stečaj zavarovalnice.

Z dopolnitvijo 6. člena Sklepa o podrobnejši obliki in najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila zavarovalnice leta 2007, mora uprava zavarovalnice v petih dneh po prejetju, revizorjevo pismo poslovodstvu poslati AZN-ju.

Od sprejetja dopolnitve tega sklepa iz leta 2003, morajo zavarovalnice najkasneje v šestih mesecih po izteku koledarskega leta, AZN-ju predložiti revizorjevo poročilo. Za pozavarovalnice in pozavarovalni poole velja rok sedmih mesecev.

Ko AZN poročilo prejme, lahko od revizorja zahteva dodatna pojasnila v zvezi z revizijskim pregledom. Če ugotovi, da pregled oziroma poročilo ni izdelano v skladu z pogoji, ki sem jih navedel v prejšnjem podpoglavju, lahko AZN poročilo zavrne in zahteva, da ponovno revizijo opravi drug pooblaščen revizor. Stroške je dolžna poravnati zavarovalnica.

Strogo zakonodajo ki jo AZN izvršuje tudi v problematiki z določenimi kategorijami bilance zavarovalnic (predstavljene bodo v naslednjem podpoglavju), bom podrobneje predstavil v naslednjem podpoglavju.

### **3.3 Specifične kategorije bilance zavarovalnice**

Vsaka zavarovalna družba ima v svoji bilanci posebne kategorije, ki so značilne le za zavarovalni sektor. Notranji ali zunanji revizor ki izvaja revidiranje v zavarovalnici, mora te kategorije preučevati izredno natančno, saj razne nepravilnosti v teh postavkah lahko predstavljajo hude kršitve zakonodaje, poleg tega pa lahko zavarovalnico spravijo na rob prenehanja delovanja. V ZZavar (110. – 133. člen) so te kategorije opredeljene kot mehanizmi, ki zavarovalnici služijo za obvladovanje tveganj. V 109. členu (ZZavar) je določeno, da AZN predpiše podrobnejša pravila, s katerimi striktno določa vsebino oz. pravila za izračun naslednjih kategorij:

- minimalni in zajamčeni kapital (kapitalska ustreznost),
- kritno premoženje, kritni sklad in njuno naložbenje ter
- zavarovalno-tehnične rezervacije.

Zavarovalnica mora za vsako trimesečje poleg naštetih kategorij izračunavati ter ugotavljati: višino kapitala, kapitalske zahteve, zavarovalno-statistične podatke ter bilanco stanja in izkaz poslovnega izida. Zavarovalnica mora o teh podatkih poročati AZN-ju (140. Člen, ZZavar). Podrobnejša pravila ter vsebino letnega ter trimesečnega poročanja, določa Sklep o letnem poročilu in trimesečnih računovodskih izkazih zavarovalnic – SKL 2009 (Ur.l. RS, št. 47/2009). Drugi ukrepi obvladovanja tveganj so (134. – 142a. člen, ZZavar):

- pozavarovanje (s pozavarovanjem mora zavarovalnica kriti tisti del prevzetih nevarnosti, ki po tabelah maksimalnega kritja presegajo lastne deleže v izravnavanju nevarnosti)
- sozavarovanje,
- zavarovalni statistični standardi,
- politika rednega upravljanja likvidnosti ter
- ukrepi AZN-ja.

Dolžnost zavarovalnice je da vedno razpolaga z ustreznim kapitalom. Vrednost tega kapitala je odvisna od obsega ter vrste zavarovalnih poslov, ter tveganj katerim je izpostavljena pri opravljanju teh poslov. Razlikujemo dve vrsti kapitala pri ugotavljanju kapitalske ustreznosti.

### **3.3.1 Minimalni kapital**

Zavarovalnice morajo zaradi lastnega obstoja oblikovati minimalni kapital, ki predstavlja mejo solventnosti. To pomeni, da jim ta vrednost predstavlja kriterij za opravljanje zavarovalnih poslov premoženjskih in življenjskih zavarovanj.

Minimalni kapital za premoženjsko zavarovanje se sicer izračuna na dva načina, z uporabo premijskega in škodnega količnika. Pri tem je zakon zelo rigiden, kar pomeni da je določanje podrobno opredeljeno. Za premoženjsko zavarovanje minimalni kapital ne sme biti nikoli manjši od predpisanega zneska zajamčenega kapitala, enako velja za minimalni kapital za življenjsko zavarovanje (Pavliha & Simoniti, 2007, str. 105). Podrobneje pa je izračun minimalnega kapitala, določen v Sklepu o podrobnejših pravilih za izračun minimalnega kapitala zavarovalnic.

### **3.3.2 Zajamčeni kapital**

V odnosu do že omenjenega minimalnega kapitala, gre pri zajamčenem kapitalu za to, da ne sme biti nikoli nižji od predpisanih zneskov, kar predstavlja eno tretjino izračunanega minimalnega kapitala. V kolikor premoženjska zavarovanja, ki jih sklepa zavarovalnica vsebujejo večje število nevarnosti, se pri postavitvi vrednosti zajamčenega kapitala vrednotijo tiste nevarnosti, kjer je zajamčeni kapital najvišji (Pavliha & Simoniti, 2007, str. 105). V skladu s 112. členom ZZavar, zajamčeni kapital nikoli ne sme biti nižji od 2,3 milijona EUR. V primeru da ima zavarovalnica dovoljenje za opravljanje poslov iz zavarovalne skupine življenjskih zavarovanj, zajamčeni kapital nikoli ne sme biti nižji od 3,5 milijona EUR.

### **3.3.3 Kritno premoženje**

Na aktivni strani bilance predstavlja premoženje, namenjeno kritju prihodnjih obveznosti iz zavarovanja in izgub zaradi tveganj, ki izhajajo iz poslov zavarovalnice ter zaradi katerih je dolžna oblikovati zavarovalno-tehnične rezervacije (120. člen, ZZavar). Vrednost premoženja mora obsegati najmanj višino zavarovalno-tehničnih rezervacij.

ZZavar (121. Člen) določa, katere naložbe lahko predstavljajo kritno premoženje zavarovalnice. Poenostavljene skupine naložb so:

- obveznice oziroma drugi dolžniški vrednostni papirji,
- delnice oziroma drugi lastniški vrednostni papirji,
- investicijski kuponi vzajemnih skladov oziroma delnice investicijskih družb,
- terjatve iz naslova posojil, povračila davkov ter terjatve do skladov (garancijskih, solidarnostnih ter škodnih) in pozavarovateljev
- predplačila na račun odkupne vrednosti,
- nepremičnine in druge stvarne pravice na nepremičnini ter opredmetena osnova sredstva, ki so povezana s to nepremičnino,
- naložbe v depozite ali potrdila o vlogah pri,
- gotovina v blagajni oziroma na vpoglednem denarnem računu.

Poleg tega so pri naložbenju sredstev zavarovalnice omejene z vrednostjo posameznih vrste naložb, ki ne sme presegati predpisanega odstotka skupne višine zavarovalno-tehničnih rezervacij. V 122. členu (ZZavar) so vsi odstotni deleži natančno določeni. Naložbe v vrednostne papirje istega izdajatelja, skupno ne smejo presegati 5% delež zavarovalno-tehničnih rezervacij. Obstaja izjema pri obveznicah in lastniških vrednostnih papirjih, s katerimi se trguje na organiziranem trgu. Če poleg tega izpolnjujejo nekatere zelo specifične pogoje, lahko delež obsega skupaj 40% zavarovalno-tehničnih rezervacij. Pri naložbah v investicijske kupone vzajemnih skladov ter delnic investicijskih družb, skupen delež ne sme presegati 40%. Največ 5% delež zavarovalno-tehničnih rezervacij velja za skupno višino naložb v terjatve iz naslova posojil, enak delež pa je predpisan tudi za terjatve iz naslova povračila davkov ter terjatve do garancijskih, solidarnostnih ter škodnih skladov. Največ 30% delež zavarovalno-tehničnih rezervacij, je predpisan posebej za naložbe v nepremičnine (vključno s stvarnimi pravicami ter opredmetenimi osnovnimi sredstvi), ter posebej za skupne naložbe v depozite ali potrdila o vlogah pri bankah. Naložbe v obliki gotovine ne smejo presegati 3% zavarovalno-tehničnih rezervacij.

Pri naložbenju mora upoštevati štiri načela, s katerimi zmanjšujejo tveganja (Pavliha & Simoniti, 2007, str. 108):

#### 1. NAČELO VARNOSTI

Zagotovljena mora biti vrnitev naložbe oziroma iste kupne moči vloženega denarja.

#### 2. NAČELO DONOSNOSTI

Zavarovalnica mora zasledovati cilj dosega čim večjega donosa naložb.

#### 3. NAČELO RAZNOVRSTNOSTI IN RAZPRŠENOSTI

Zavarovalnica mora pri dejavnosti naložbenja upoštevati tveganje koncentracije sredstev. To načelo ji zapoveduje prepletanje različnih oblik investiranja v različne subjekte. Pomeni množico posameznih naložb znotraj posamezne vrste naložb, s čimer se tveganje zmanjša.

#### 4. NAČELO LIKVIDNOSTI

Zavarovalnica mora razpolagati s takim obsegom sredstev, da lahko takoj in sproti izpolnjuje dospele obveznosti.

Ne glede na zgoraj navedena tveganja, mora zavarovalnica paziti tudi na tveganja kot posledica makroekonomskih razmer. Tu gre predvsem za spremembo obrestnih mer, tečajev in ostalih tveganj. Zavarovalnica mora skrbeti, da so naložbe kritnega premoženja usklajene z obveznostmi na osnovi zavarovalnih pogodb (ki so prav tako odvisne od naštetih tveganj), v najmanj 80% (Pavliha & Simoniti, 2007, 108-109).

##### **3.3.3.1 Kritni sklad**

Predstavlja del kritnega premoženja namenjenega kritju obveznosti tistih vrst zavarovanja, za katere je potrebno oblikovati matematične rezervacije. V osnovi so to življenjska zavarovanja, upoštevati pa je potrebno tudi zdravstvena zavarovanja, za katera se uporablja podobne verjetnostne tabele. Vsa sredstva iz tega sklada se lahko porabijo samo za zavarovanja zaradi katerih so nastala. Upravljanje ter izplačevanje iz premoženja tovrstnega sklada mora potekati ločeno od ostalih skladov. Tako ne more priti do zlorab sredstev.

Zavarovalnica mora oblikovati poseben kritni sklad za (Pavliha & Simoniti, 2007, str. 109-110):

- življenjska zavarovanja, pri katerih zavarovanec ne prevzema naložbenega tveganja,
- življenjska zavarovanja, pri katerih zavarovanec prevzema naložbeno tveganje (razen prenosnih premij, škodnih rezervacij in dodatnih zavarovalno-tehničnih rezervacij za zjamčeno najmanjše izplačilo),
- zavarovanja iz vrste tontine,
- zavarovanja iz vrste zavarovanja izpada dohodkov zaradi nezgode ali bolezni,
- zdravstvena zavarovanja, za katera se oblikujejo rezervacije za starost,
- druge vrste zavarovanj, za katere je obvezno oblikovati matematične rezervacije

Vrednost premoženja sklada mora biti vsaj enaka višini zahtevanega kritja. V večini primerov kritje predstavljajo matematične rezervacije, pri zdravstvenih ter življenjskih zavarovanjih pa mora kritje obsegati tudi rezervacije za prenosne premije, škodne rezervacije ter rezervacije za bonuse in popuste. V koliko ni zadostnega kritja, mora zavarovalnica pridobiti dodatno premoženje.

##### **3.3.4 Zavarovalno-tehnične rezervacije**

Zavarovalna premija je primarni vir prihodkov zavarovalnice. Velik delež te premije predstavlja tehnična premija, ki je namenjena za kritje škod ter oblikovanje zavarovalno-tehničnih rezervacij (Ojsteršek, 2005, str. 29).

Oblikovanje teh rezervacij je potrebno, za pokrivanje prihodnjih obveznosti iz zavarovanj v povezavi v vsemi zavarovalnimi posli ter zaradi izgub, ki so posledica tveganj, ki izhajajo iz teh poslov (113. člen, ZZavar).

Oblikovanje zavarovalno-tehničnih rezervacij je torej določeno v ZZavar, podrobnejšo vsebino pa določa Sklep o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij (Ur.l. RS, št. 3/2001, 69/2001, 85/2005, 66/2008).

#### ***3.3.4.1 Rezervacije za prenosne premije***

Prenosne premije so del vplačanih zavarovalnih premij, ki se nanašajo na naslednje obračunsko obdobje in so namenjene za kritje morebitnih škod, ki bodo nastale na osnovi teh zavarovanj v naslednjem obdobju. Rezervacija za tovrstno premijo se torej oblikuje za tisti del vplačane premije, ki se nanaša na kritje za zavarovalno obdobje po zaključku obdobja, za katerega se rezervacijo izračunava (Ojsteršek, 2005, str. 29).

#### ***3.3.4.2 Škodne rezervacije***

Škodne rezervacije so sredstva, ki so namenjena oblikovanju ocenjenih obveznosti, ki jih je zavarovalnica dolžna izplačati na podlagi zavarovalnih pogodb, pri katerih je zavarovalni primer nastopil do konca obračunskega obdobja. Oblikovati jih morajo za nastale, a še nerešene škode, ter tudi za že nastale, a še neprijavljene škode. Obveznost za že nastalo škodo zajemajo ocenjeno odškodnino in stroške, ki na podlagi teh pogodb bremenijo zavarovalnico (ZZavar, 116. člen).

V zadnjem poglavju bom v povezavi s hipotezo, škodne rezervacije obravnaval podrobneje.

#### ***3.3.4.3 Rezervacije za bonuse, popuste in storno***

V 115. členu (ZZavar) določa, da se rezervacije za bonuse in popuste oblikujejo v višini zneskov, do izplačila katerih so upravičeni zavarovalci, zavarovanci ali drugi na podlagi določenih pravic. Kot bonus navaja pravico do udeležbe v dobičku iz njihovih zavarovanj oziroma drugih upravičenj na podlagi zavarovalne pogodbe. Popust predstavlja pravica do delnega znižanja premije, medtem ko je rezervacija za storno oblikovana zaradi pravice do povrnitve dela premije za neporabljeni čas zavarovanja zaradi predčasnega prenehanja zavarovanja.

#### ***3.3.4.4 Matematične rezervacije***

Delimo jih na matematične rezervacije življenjskih zavarovanj, zdravstvenih zavarovanj in ostalih zavarovanj, pri katerih se uporabljajo verjetnostne tabele.

V 117. členu (ZZavar) je jasno opredeljeno, da zavarovalnica oblikuje matematične rezervacije v višini razlike med sedanjo vrednostjo ocenjenih bodočih obveznosti zavarovalnice na podlagi sklenjenih zavarovanj ter sedanjo vrednostjo ocenjenih bodočih premij, ki bodo na podlagi teh zavarovanj vplačane. Pri izračunu uporabljajo ustrezno aktuarsko vrednotenje, pri čemer pa morajo ustrezno upoštevati tudi metode, ki jih uporabljajo za vrednotenje kritnega premoženja. Obvezen pa je opis teh metod v letnem poročilu. Pri vrednotenju morajo upoštevati vse obveznosti iz pogodbe do katerih je zavarovalec upravičen, vključno z:

- zjamčenimi izplačili,
- bonusi,
- vsemi upravičenji med katerimi lahko zavarovalec izbira ter
- stroški, vključno s provizijami.

Zakon predpisuje da mora zavarovalnica matematične rezervacije izračunavati posamično za vsako pogodbo posebej, razen v primerih kjer je zelo verjetno, da bi s posplošitvijo izračuna prišli do približno enakega rezultata. Del matematičnih rezervacij pa so rezervacije za starost, ki jih oblikujejo v višini, ki zadošča za pokrivanje obveznosti doživiljenjskega zavarovanja. Namen teh rezervacij je pokrivanje nastalega primanjkljaja, ki se pojavi zaradi vpliva naraščanja starosti na zdravstveno tveganje, ob tem pa se premija ne spremeni.

Ključna stvar določanja matematičnih rezervacij je torej upoštevanje dejstva, da se verjetnost smrtnega dogodka s staranjem osebe povečuje.

### ***3.3.4.5 Izravnalne rezervacije***

Izravnalne rezervacije se nanašajo na časovno izravnavo škodnih dogajanj, ki se odvijajo neenakomerno. To vrsto rezervacij bolj kot zavarovalnice, uporabljajo predvsem pozavarovalnice. Po noveli ZZavar leta 2006, zavarovalnice oblikujejo izravnalne rezervacije le še za kreditna zavarovanja.

### ***3.3.4.6 Druge zavarovalno-tehnične rezervacije***

Druge zavarovalno-tehnične rezervacije, zavarovalnica oblikuje za morebitne bodoče obveznosti in tveganja velikih škod. To obsega škode, ki izhajajo iz zavarovanj odgovornosti za jedrsko škodo, proizvajalčeve odgovornosti za farmacevtske izdelke, potresa, poplave in druge obveznosti in tveganja, ki jih ne zajema v preostalih oblikah rezervacij, ki sem jih navedel do sedaj.

## **4 POSEBNOSTI IN POMANJKLJIVOSTI REVIDIRANJA NA PRIMERU REZERVACIJ**

Posebnosti in pomanjkljivosti revidiranja slovenskega zavarovalništva kot ključen problem diplomskega dela, bom prikazal najprej na primeru posebnosti postopka revidiranja na področju zavarovalno-tehničnih rezervacij, nato pa bom izpostavil primer pomanjkljivosti revidiranja na primeru prirejanja izida v zavarovalnicah s pomočjo škodnih rezervacij, sicer omenjenih že v prejšnjem poglavju kot del nabora rezervacij.

### **4.1 Posebnost revidiranja v zavarovalnicah: Zavarovalno-tehnične rezervacije**

Rezervacije so dolgoročne pasivne časovne razmejitve, ki se uporabljajo za obveznosti za katere se pričakuje, da ne bodo nastale v prvem letu, ampak kasneje v prihodnosti. Velikost oblikovanja rezervacij mora biti zanesljivo ocenjena (Hočevar, Zaman Groff & Petrovič, 2008, str. 84-85).



Specifičen je primer oblikovanja zavarovalno-tehničnih rezervacij v zavarovalništvu. To dokazuje dejstvo da so v letu 2008 zavarovalno-tehnične rezervacije predstavljale 69% celotnih obveznosti v bilanci stanja slovenskih zavarovalnic. Delež škodnih rezervacij znotraj te postavke, pa je znašal 25,3% (Agencija za zavarovalni nadzor, 2008, str. 19, 25). Ker rezervacije večinoma predstavljajo postavko z visoko vrednostjo, pomeni da je točnost izračuna rezervacij pomembna tudi glede na skupno bilanco. Dolžnost revizorja pri revidiranju je, da preveri ali so izračuni teh občutljivih postavk popolni.

Kot osnova za izračunavanje rezervacij se uporablja poseben program, ki ob določenih spremenljivkah izračunava rezervacije. Tu gre predvsem za stopnje smrtnosti, bolezni, lastnosti itd. Pri revidiranju je treba zato skrbno pregledati skladnost in pravilnost uporabljenih tablic izračunavanja in njihovo metodologijo. Poleg tega pa je potrebno pregledati tudi skladnost aktuarske metode uporabljene formule in preveriti njihovo smotrnost.

Pri revidiranju zavarovalno-tehničnih rezervacij je treba dobro poznati tudi metodo izvedbe rezervacije in ostale postopke, ki jih družba izvaja v povezavi z rezervacijami. To zajema poznavanje vseh kontrol družbe za zagotavljanje točnosti računov in preprečevanja potencialnih napak.

## **4.2 Pomanjkljivost revidiranja v zavarovalnicah: Prirejanje poslovnega izida na podlagi škodnih rezervacij**

Kot sem že navedel v uvodnem poglavju, zavarovalna pogodba med pogodbenima strankama pomeni, da zavarovalnice nase prevzamejo obveznost poplačila potencialne škode, ki jo lahko utrpí zavarovanec.

Velja splošno načelo, da obveznost za zavarovalnico nastane ob trenutku nastanka škode. Problem pa je, da zavarovalnice ob takih trenutkih ne vedo za nastanek škode, niti za kakšno vrednost gre. Predvsem zaradi navedenega dejstva, mora zavarovalnica zato pripraviti rezervacije za poplačilo obveznosti iz naslova nastalih škod. V vseh teh primerih govorimo o škodnih rezervacijah, ki pa se nadalje delijo naprej. V kolikor gre za rezervacije že znanih škod ali rezervacije še neznanih (neprijavljenih) škod, se delijo na rezervacije za nastale prijavljene škode in rezervacije za nastale neprijavljene škode.

### **4.2.1 Rezervacije za nastale prijavljene škode**

Kot rečeno, gre za primer škodnih rezervacij za dogodke, ki so že bili prijavljeni. V tem primeru zavarovalnice imajo informacijo, da je nastala obveznost za poplačilo škode, vendar to še ne pomeni, da poznajo tudi vrednost prijavljene škode.

V kolikor je dolžina časovnega postopka obveznosti iz zavarovanja kratka, to ni velik problem, saj se pričakuje da bo zavarovalnica znala dobro presoditi velikost svoje obveznosti. Drugače je

v primerih daljših časovnih postopkov za presojanje obveznosti iz zavarovanja, saj je velikost škode lahko precej težavna za cenitev.

Tako lahko rečemo, da je prava izvedba škodnih rezervacij za prijavljene škode otežkočena zaradi sledečih dejavnikov:

- zavarovalnica ve samo za nastanek, ki ga spozna prek prijave, ne ve pa za obseg obveznosti
- ko je prijava podana ni nujno, da so v njej vsebovane vse potencialne obveznosti

#### **4.2.2 Rezervacije za nastale neprijavljene škode**

Pri tem primeru morajo zavarovalnice oblikovati rezervacije od točke nastanka škode, do točke ko se škoda zavarovalnici prijavi. Namreč, od točke v času ko se škoda prijavi, se rezervacija sprosti in nastane obveznost nastanka škodne rezervacije za škode, ki so prijavljene. Gre za korelacijo med obema vrstama rezervacij.

Velik problem nastanka tovrstne rezervacije leži v nevednosti zavarovalnic o nastanku obveznosti zaradi nastale škode, ter o njeni višini. Pri nastanku teh rezervacij, se zavarovalnice opirajo predvsem na ocene in izkušnje iz preteklosti. Tu gre za izkušnje preteklih let, upoštevajoč število škod in povprečno priznano odškodnino iz škod, prijavljenih v obračunskem letu, ter pričakovani razvoj v prihodnosti.

#### **4.2.3 Škodne rezervacije kot način prirejanja finančnega stanja v zavarovalnicah**

Ker gre pri škodnih rezervacijah za ocenjene pričakovane obveznosti uresničenih nevarnostnih dogodkov, ki so prijavljeni, vendar še nerešeni, so zelo primerna postavka namernega prirejanja finančnega stanja zavarovalnic. Dejavniki ki govorijo temu v prid je ta, da je pri presoji njihovega oblikovanja prisotna veliko subjektivne presoje. Ocena velikosti škodnih rezervacij se normalno določa po različnih statističnih metodah, izbira pa je odvisna od aktuarja. Gre za to, da je težko optimalno predvideti vrednost obveznosti za nastale, a še nerešene škode. Tako so škodne rezervacije po svoji naravi posebej primerne za prirejanje bilanc zavarovalnic.

Po raziskavi se je izkazalo, da je ogibanje poročanju o izgubi (oziroma poročanje o minimalnem čistem poslovnem izidu), poglobitni motiv za prirejanje poslovnega izida v slovenskih zavarovalnicah, ki sklepajo premoženjska zavarovanja (Mörec, 2008, str. 162).

Glede na to, da škodne rezervacije pomenijo večjo postavko med celotnimi obveznostmi, je točen izračun vrednosti škodnih rezervacij, ključnega pomena za normalno poslovanje zavarovalnic in presojanja poslovnih izidov. To škodne rezervacije označuje, kot enega izmed instrumentov za špekuliranje zavarovalnic pri izkazovanju poslovnega izida. Ker ni možno špekulirati s predvideno končno celotno obveznostjo zavarovalnic za nastale škode v poslovnem letu, je špekuliranje izvedljivo z odločitvami zavarovalnice, kako obveznosti ki nastanejo, obremenijo skozi prihodnja leta. Tako lahko zavarovalnice s pretakanjem rezervacij, oblikujejo boljši poslovni rezultat leta v breme prihodnjih let. To pomeni, da obstaja možnost oblikovanja umetnega dobička poslovnega leta, ali pa gre za to da zavarovalnice umetno prikrijejo večji

dobiček, in tako precenjujejo rezervacije. Zavarovalnica lahko s škodnimi rezervacijami prireja čisti poslovni izid tudi zato, ker želi tako vplivati na višino svoje davčne obveznosti ter izboljšati svojo finančno stabilnost. Po proučevanju omenjenega problema Mörcve, se je izkazalo da so finančno nestabilne slovenske zavarovalnice, ki so v proučevanem obdobju sklepale premoženjska zavarovanja, v primerjavi s finančno trdnejšimi škodne rezervacije podcenjevale. Po drugi strani pa ni bilo mogoče dokazati, da zaradi visoke davčne obveznosti zavarovalnice precenjujejo škodne rezervacije (Mörec, 2008, str. 163).

## SKLEP

V preučevanju posebnosti in pomanjkljivosti revidiranja v slovenskem zavarovalništvu sem posebej obravnaval posebnosti zavarovalno-tehničnih rezervacij ter pomanjkljivosti na področju škodnih rezervacij. Na področju zavarovalno-tehničnih rezervacij kot specifične kategorije bilance zavarovalnic, se posebnosti kažejo zlasti pri uporabi posebnih programov, ki jih morajo zavarovalnice uporabljati pri oblikovanju omenjenih rezervacij. Pri revidiranju le teh je izredno pomembno presojanje skladnosti izračunov premij življenjskih zavarovanj, v odnosu do samih izračunov matematičnih rezervacij, ki jih izvajajo zavarovalnice. Nujno potrebno je, da revizor preveri popolnost izračunov specifičnih kategorij bilance zavarovanice, ki sem jih podrobneje predstavil, saj le ti predstavljajo visoke deleže aktivne ter pasivne strani bilance stanja.

Zelo priročno orodje prirejanja poslovnega izida zavarovalnice so škodne rezervacije. Zaradi specifik se škodne rezervacije oblikujejo na podlagi subjektivnih presojanj, saj je težko predvideti vrednost obveznosti za prijavljene, a še nezaključene obravnave škod. Tu bi izpostavil tudi poglobitni namen uporabe škodnih rezervacij za prirejanje poslovnega izida v zavarovalnici. Sicer drži, da na podlagi škodnih rezervacij zavarovalnice ne morejo špekulirati s končno celotno obveznostjo za nastale škode v poslovnem letu, a problematično je predvsem dejstvo, da lahko špekulirajo na način nastanka obveznosti, ki bo zavarovalnico bremenil v prihodnjih letih. Tako lahko zavarovalnice s pretakanjem rezervacij oblikujejo boljši poslovni rezultat leta v breme prihodnjih let. Zavarovalnice lahko s škodnimi rezervacijami prirejajo čisti poslovni izid tudi zato, ker želijo tako vplivati na višino svoje davčne obveznosti ali pa izboljšati svojo finančno trdnost.

Po izvedeni induktivni metodi s pomočjo intervjuja, opravljenega v notranjerevizijski službi Zavarovalnice Triglav d.d. lahko ugotovim, da je eden izmed glavnih problemov nižje učinkovitosti notranjerevizijskih služb v zavarovalnici, prenizko število notranjih revizorjev glede na skupno število zaposlenih. Problem ki so ga izpostavili, je tudi premalo aktivna komunikacija med notranjerevizijsko službo ter poslovodstvom. To sta glavna razloga, ki otežujeta učinkovitost notranjega revidiranja v zavarovalnici.

Pregled deskriptivnih posebnosti in pomanjkljivosti revidiranja na izbranih primerih ter empirični analizi je pokazal, da je v slovenskem revidiranju zavarovalništva odprto nekaj delikatnih področjih, ki vplivajo na nižjo učinkovitost zavarovalniškega sektorja.

Menim, da bi morali biti inštrumenti, bodisi zakonodajni ali poslovni, naravnani na način da je po eni strani omogočeno nemoteno izvajanje zavarovalniške dejavnosti, po drugi strani pa na način da postavijo ustrezne regulative, ki bi špekulacije, ki se pojavljajo pri prirejanju izidov odpravili. Osebnost bi bil bolj milosten do zavarovalnic, ki namesto izgube prikažejo dobiček, kajti kljub temu da gre za prevaro, lahko tak način pripomore k povečanemu zanimanju vlagateljev. Obenem bi moral neodvisen organ presoditi razloge, zaradi katerih je zavarovalnica v izgubi. Strožje sankcije bi morale veljati za zavarovalnice, ki so izredno finančno stabilne, a kljub temu prikrivajo visok dobiček. Na tak način ne bi prihajalo do oškodovanja države pri odmeri davka od dobička, poleg tega pa bi se s povečanjem konkurenčnosti trga, dvignila raven zadovoljevanja potreb uporabnikov z zavarovalnimi storitvami.

## LITERATURA IN VIRI

1. Agencija za zavarovalni nadzor. (2008). *Poročila o stanju na področju zavarovalništva in o delu Agencije za zavarovalni nadzor*. Najdeno 6. septembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.a-zn.si/Default.aspx?id=2>.
2. Boncelj, J. (1983). *Zavarovalna ekonomika*. Maribor: Obzorja.
3. Elder, J.R., Beasley, S.M., & Arens, A.A. (2010). *Auditing and Assurance Services*. 13th edition. New Jersey: Pearson Education.
4. Hočevar, M., Zaman Groff, M., & Petrovič, J.K. (2008). *Osnove računovodstva gospodarskega in javnega sektorja*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
5. Hočevar, M. (2009, 14. december). Kako zanesljivi so pravzaprav podatki. *Dnevnik*, str. 18.
6. Horvat, T. (2008). *Poslovodno poročanje in revizija: zapiski predavanj*. Koper: Fakulteta za management.
7. Ivanjko, Š. (1999). *Uvod v zavarovalno pravo*. Maribor: Pravna fakulteta.
8. Koletnik, F. (2009). *Zunanje revidiranje*. Maribor: Univerza v Mariboru.
9. Mörec, B. (2008). *Škodne rezervacije kot možni mehanizem računovodskega prirejanja poslovne uspešnosti v slovenskih zavarovalnicah* (doktorska disertacija). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
10. Pavliha, M., & Simoniti S. (2007). *Zavarovalno pravo*. 2., spremenjena in dopolnjena izd. Ljubljana: GV Založba.
11. Obligacijski zakonik. *Uradni list RS* št. 97/2007-UPB1.
12. Odar, M. (2005). Smeri razvoja revizije – 8. Direktiva EU. *Zbornik referatov, 13. Mednarodna konferenca o revidiranju in kontroli informacijskih sistemov* (str. 7-24). Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
13. Ojsteršek, V. (2005). *Zavarovalništvo* (skripta). Celje: Visoka komercialna šola.
14. Sklep o letnem poročilu in trimesečnih računovodskih izkazih zavarovalnic – SKL 2009. *Uradni list RS* št. 47/2009, 57/2009.

15. Sklep o podrobnejši obliki in najmanjšem obsegu ter vsebini revizijskega pregleda in revizorjevega poročila zavarovalnice. *Uradni list RS* št. 6/2001, 108/2001, 129/2003, 118/2007.
16. Škufca, F. (2008). *Zavarovalništvo na Slovenskem*. 2. in dopolnjena izd. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje.
17. Slovenski inštitut za revizijo. (2009). *Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju*. Najdeno 2. septembra 2010 na spletnem naslovu <http://www.si-revizija.si/revizorji/msr-2009.php>
18. Štiblar, F., & Šramel, F. (2008). *Zavarovalništvo Slovenije v 21. Stoletju*. Ljubljana: Slovensko zavarovalno združenje.
19. Turk, I. (2000). *Pojmovnik računovodstva, financ in revizije*. 1. Izdaja. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
20. Turk, I., & Cvetkovič, M. (1995). *Notranje revidiranje poslovanja*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
21. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 65/2009-UPB3.
22. Zakon o revidiranju. *Uradni list RS* št. 65/2008-ZRev-2.
23. Zakon o zavarovalništvu. *Uradni list RS* št. 109/2006-UPB2, 9/2007, 102/2007, 69/2008, 19/2009, 49/2009.
24. Zavarovalnica Triglav d.d. (2008). *Načrtovanje revizijskega posla*. (interno gradivo). Ljubljana: Zavarovalnica Triglav d.d.
25. Žnidarič, B. (2004). *Zavarovalništvo in varnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.



## KAZALO PRILOG

|                                                                                                              |   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|
| <b>PRILOGA 1:</b> EMPIRIČNA RAZISKAVA AKTIVNOSTI NOTRANJE REVIZIJSKE SLUŽBE V ZAVAROVALNICI TRIGLAV D.D. ... | 1 |
| <b>PRILOGA 2:</b> OBRAZEC ZA POVZETEK UGOTOVITEV POROČILA O NOTRANJI REVIZIJI ZAVAROVALNICE TRIGLAV D.D. ... | 2 |
| <b>PRILOGA 3:</b> VSEBINA NAČRTOVANIH PREGLEDOV POSLOVANJA V ZAVAROVALNICI TRIGLAV D.D. V LETU 2008 .....    | 3 |
| <b>PRILOGA 4:</b> SREDNJEROČNI PROGRAM DELA SLUŽBE NOTRANJE REVIZIJE V LETIH 2008-2010 .....                 | 4 |





**Priloga 1:** Empirična raziskava aktivnosti notranje revizijske službe v Zavarovalnici Triglav d.d. (v sodelovanju z direktorico notranjerevizijske službe Jasmino Volarič Prijatelj ter notranjo revizorko na področju škod Anjo Pavlič)

Po informacijah glede ustreznega števila notranjih revizorjev, so na zavarovalnici potrdili, da imajo premalo notranjih revizorjev in da bi jih glede na njihov obseg potrebovali več. Za izobraževanje je v zavarovalnici dobro poskrbljeno, saj vsak revizor opravi v povprečju od 3 do 4 eksterna izobraževanja ter 2 do 3 interna izobraževanja. Na izobraževanjih najbolj poudarjajo pomembnost obvladovanja postopkov ter najnovejših sprememb. Od lastnih kadrov pa pričakujejo, da se neprestano izobražujejo in sledijo novostim, saj je to ključno za poznavanje in reševanje sodobne problematike revizije v zavarovalništvu. Zaposleni izobraževanju ne nesportujejo in ga ne vidijo kot nepotrebnega. Nasprotno, dobro se zavedajo pomembnosti novega znanja.

V zavarovalnici imajo določeno, da morajo v obdobju treh let, opraviti revizijo vseh oddelkov v družbi. To pomeni, da nekatere oddelke v tem obdobju pregledajo enkrat, druge pa tudi večkrat. Obseg določijo glede na tveganost oddelka. Najnižje tveganje je na oddelku odnosov z javnostjo. Največ pozornosti pa namenjajo revidiranju na področju izplačil za škode ter na področju osebnih zavarovanj, kjer je tveganje najvišje. Kot primer naj navedem, da je bilo med neko revizijo ko so pregledovali zavarovalne pogodbe, od skupno 9000-ih pogodb dejansko izbranih ter pregledanih 183. Posamezno revizijo opravijo v roku 10 do 15 dni. Končna poročila so različna po obsegu, saj obsegajo od 9 pa tudi do 50 strani.

AZN-ju niso dolžni na lastno pobudo poročati ničesar, če pa na AZN-ju sami želijo preveriti kakršnokoli informacijo, pa jim v službi pripravijo zahtevano gradivo. Po pregledu opravijo še razgovor, čez čas pa se direktorica notranjerevizijske službe odpravi na AZN, če želijo morebitna pojasnila. Sodelovanje z izvajalci zunanje revizije poteka zelo podobno. Služba pripravi poročilo, razgovor pa traja okoli 2 uri. Postavljajo zelo konkretna vprašanja, zelo pozorni pa so na ocene škodnega rizika.

Večina kršitev izhaja iz kršitve obligacijskega zakonika. Pomembno pa je, da revizor uspe kršitev dokazati, ter jo tudi v sodnih postopkih utemeljevati in dokazovati. Do sedaj hujših kršitev še ni bilo, o katerih bi morali obvestiti nadzorni svet.

Menijo, da se bo odgovornost revizorjev v prihodnosti še okrepila. Nadzor bo potrebno še poostriti, saj se še vedno pojavljajo večje prevare. Priložnosti doseganja večje učinkovitosti vidijo v aktivnejši komunikaciji s poslovodstvom.

**Priloga 2:** Obrazec za povzetek ugotovitev Poročila o notranji reviziji Zavarovalnice Triglav d.d.

POSLOVNA SKRIVNOST

**Tabela 1: Povzetek ugotovitev**

| ZŠ | P | Ugotovitev                                   | Priloga                             | Nosilec | Rok | S | Komentar |
|----|---|----------------------------------------------|-------------------------------------|---------|-----|---|----------|
| 1  | 2 | 3                                            | 4                                   | 5       | 6   | 7 | 8        |
|    |   | 1. Ugotovitev:<br>2. Sodilo:<br>3. Tveganje: | Priloga:                            |         |     |   |          |
|    |   | Ocena tveganja:                              | Ocena delovanja notranjih kontroli: |         |     |   |          |

**Tabela 2: Opažanja**

| ZŠ | Opažanje | Mnenje Službe notranje revizije |
|----|----------|---------------------------------|
| 1  | 2        | 3                               |
|    |          |                                 |

### Priloga 3: Vsebina načrtovanih pregledov poslovanja v Zavarovalnici Triglav d.d. v letu 2008

#### POSLOVNA SKRIVNOST

Okrvina vsebina pregledov, navedenih v tabeli 1, je podana v nadaljevanju. V okviru vsakega področja poslovanja so navedene revizijske naloge, ki bodo opravljene v posameznem letu 2008, 2009 in 2010. Revizijske naloge so/bodo podrobneje opisane v letnih programih za posamezno leto.

#### 4.2 VSEBINA NAČRTOVANIH PREGLEDOV POSLOVANJA

##### LETO 2008

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>I. Področje za izvajanje zavarovanj</b><br><b>I/2. Prezemni tiska in razvoj produktov PZ</b><br>1. Bonus, malus .....<br>2. Komercialni popusti .....<br>3. ....<br><b>I/3. Reševanje škod PZ</b><br>1. Likvidacija škod (AO) .....<br>2. Škodne rezervacije .....<br>3. ....<br><b>Opis revizijskih pregledov: ALI OPIS IZPUSTIMO? GLEJ TOČKO 2 – PREDZADANI ODSTAVEK</b> |
| <b>II. Področje za tizenje zavarovanj</b><br><b>II/1. Tizenje premoženjskih zavarovanj</b><br>1. Pregled brokerskih pogodb .....<br><b>II/3. Tizenje osebnih zavarovanj</b><br>1. Pregled obračuna provizij agencij .....<br><b>Opis revizijskih pregledov:</b>                                                                                                               |

STRAN 9 OD 19

#### POSLOVNA SKRIVNOST

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>III. Področje za finance, računovodstvo in naložbe</b><br><b>III/1. Finance</b><br>1. Notranje informacije o finančnih instrumentih .....<br><b>III/2. Računovodstvo</b><br>1. Ravnjanje z opredmetenimi osnovnimi sredstvi .....<br><b>III/3. Statistične naložbe</b><br>1. Hčerinske družbe .....<br><b>Opis revizijskih pregledov:</b> |
| <b>IV. Področje za informatiko, poslovne procese in organizacijo</b><br><b>IV/1. Informatika</b><br>1. ....<br><b>Opis revizijskih pregledov:</b>                                                                                                                                                                                            |
| <b>VI. Stalne službe</b><br><b>VI/1. Kabinetske uprave</b><br>1. Urejenost sistema podlasti .....<br><b>Opis revizijskih pregledov:</b>                                                                                                                                                                                                      |

STRAN 10 OD 19

## Priloga 4: Srednjeročni program dela službe notranje revizije v letih 2008-2010

POSLOVNA SKRIVNOST

### 3.5 SREDNJEROČNI PLAN DELA ZAVAROVALNICE TRIGLAV, D. D. 2007 - 2010 IN OCENA TVEGANJ

Standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju priporočajo, da je srednjeročni načrt dela zasnovan na oceni tveganja, ki se pridobi najmanj enkrat letno. Področja poslovanja, kjer je ocena tveganja visoka, se pri uvrščanju v načrt ohranjajo po prednostnem vrstnem redu. Ocena tveganja do konca leta 2007 še ni bila izdelana, zato bo služba srednjeročni program po prejemu ocene tveganja še dopolnila oz. spremenila.

### 3.7 POSLOVNI PROCESI V XXXXXXXXXXXXXXXX (2008 - 2010)

Srednjeročni program službe je pripravljen na osnovi organizacijskega ustroja zavarovalnice ter na osnovi poslovnih procesov, ki se odvijajo znotraj posameznega področja, opredeljeni pa so v Poslovniku kakovosti Zavarovalnice Triglav, d.d. Služba bo srednjeročni načrt prilagodila morebitnim spremembam pri opredelitvi poslovnih procesov.

## 4. SREDNJEROČNI PROGRAM DELA SLUŽBE NOTRANJE REVIZIJE

### 4.1 NAČRT REVIZIJI PO PODROČJIH POSLOVANJA

Služba notranje revizije mora izvajati stalen in celovit nadzor nad poslovanjem zavarovalnice. V tabeli 1 so navedene revizijske naloge po področjih poslovanja, ki bodo pregledane v obdobju 2007-2010, upoštevajoč omejitve, navedene v točki 3.

TABELA 1: NAČRT REVIZIJI PO PODROČJIH POSLOVANJA

STRAN 5 OD 19

POSLOVNA SKRIVNOST

| PODROČJA POSLOVANJA                                | LETO 2008                                         |  | LETO 2009                                         |  | LETO 2010                                         |  |
|----------------------------------------------------|---------------------------------------------------|--|---------------------------------------------------|--|---------------------------------------------------|--|
|                                                    | PODROČJE REVIDIRANJA                              |  | PODROČJE REVIDIRANJA                              |  | PODROČJE REVIDIRANJA                              |  |
|                                                    | PZ: Izvajanje premoženjskih zavarovanj            |  | PZ: Izvajanje premoženjskih zavarovanj            |  | PZ: Izvajanje premoženjskih zavarovanj            |  |
|                                                    | OZ: Izvajanje osebnih zavarovanj                  |  | OZ: Izvajanje osebnih zavarovanj                  |  | OZ: Izvajanje osebnih zavarovanj                  |  |
|                                                    | FRN: Finance, računovodstvo, naložbe              |  | FRN: Finance, računovodstvo, naložbe              |  | FRN: Finance, računovodstvo, naložbe              |  |
|                                                    | IPPO: Informatika, poslovni procesi, organizacija |  | IPPO: Informatika, poslovni procesi, organizacija |  | IPPO: Informatika, poslovni procesi, organizacija |  |
| I. Področje za izvajanje zavarovanj                |                                                   |  |                                                   |  |                                                   |  |
| I/1.                                               | Razvoj in aktuariat PZ                            |  |                                                   |  |                                                   |  |
| I/2.                                               | Prevzem riska in razvoj produktov PZ              |  |                                                   |  |                                                   |  |
| I/3.                                               | Reševanje škod PZ                                 |  |                                                   |  |                                                   |  |
| I/4.                                               | Razvoj in aktuariat OZ                            |  |                                                   |  |                                                   |  |
| I/5.                                               | Osebnostna zavarovanja                            |  |                                                   |  |                                                   |  |
| I/6.                                               | Enota za odnose s strankami                       |  |                                                   |  |                                                   |  |
| II. Področje za trženje zavarovanj                 |                                                   |  |                                                   |  |                                                   |  |
| II/1.                                              | Trženje premoženjskih zavarovanj                  |  |                                                   |  |                                                   |  |
| II/2.                                              | Projekt prenove zastopniške mreže                 |  |                                                   |  |                                                   |  |
| II/3.                                              | Trženje osebnih zavarovanj                        |  |                                                   |  |                                                   |  |
| II/4.                                              | Bančno zavarovalništvo                            |  |                                                   |  |                                                   |  |
| II/5.                                              | Poslovanje s tujino                               |  |                                                   |  |                                                   |  |
| III. Področje za finance, računovodstvo in naložbe |                                                   |  |                                                   |  |                                                   |  |

STRAN 6 OD 19

|                                                               |                                                |  |  |  |
|---------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|--|--|--|
| III/1.                                                        | Finance                                        |  |  |  |
| III/2.                                                        | Računovodstvo                                  |  |  |  |
| III/3.                                                        | Strateške naložbe                              |  |  |  |
| IV. Področje za Informatiko, poslovne procese in organizacijo |                                                |  |  |  |
| IV/1.                                                         | Informatika                                    |  |  |  |
| IV/2.                                                         | Poslovni procesi in organizacija               |  |  |  |
| V. Področje za kadrovske in splošne zadeve                    |                                                |  |  |  |
| V/1.                                                          | Upravljanje s človeškimi viri                  |  |  |  |
| VI. Štabne službe                                             |                                                |  |  |  |
| VI/1.                                                         | Kabinet Uprave                                 |  |  |  |
| VI/2.                                                         | Služba za upravljanje s tveganji               |  |  |  |
| VI/3.                                                         | Služba za strateško načrtovanje in controlling |  |  |  |
| VI/4.                                                         | Služba za trženjsko komuniciranje              |  |  |  |
| VI/5.                                                         | Služba za komuniciranje                        |  |  |  |
| VII. Organizacijski deli                                      |                                                |  |  |  |
| VII/1.                                                        | PO, KR, CE, MS                                 |  |  |  |
| VII/2.                                                        | KK, TRB, LJ, NG                                |  |  |  |
| VII/3.                                                        | MB, KP, NM, SG                                 |  |  |  |

|            |                                                                   |              |              |              |
|------------|-------------------------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|
| VIII.      | Projekti, projektne naloge, drugi procesi                         |              |              |              |
| VIII/1.    | Preprečevanje pranja denarja                                      |              |              |              |
| VIII/2.    | Sodelovanje z notranje revizijskimi službami v hčerinskih družbah |              |              |              |
| VIII/3.    | Projektna naloga .....                                            |              |              |              |
| VIII/4.    | Projektna naloga .....                                            |              |              |              |
| VIII/5.    | Projekt .....                                                     |              |              |              |
| IX. Ostalo |                                                                   |              |              |              |
| IX/1.      | Spremljanje napredovanja                                          |              |              |              |
| IX/2.      | Zagotavljanje kakovosti dela SNR                                  | Samoocenitev | Samoocenitev | Samoocenitev |